

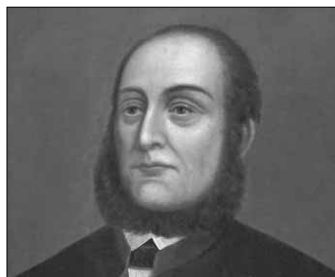

Stará pohlednice z Ptýrova

na 10 menších správních obvodů-rychet. Ptýrovská rychta zahrnovala osady Ptýrov, Ptýrovec, Maníkovice, Čihátka, Klokočku, Veselou, Haškov, Lhotice a Buda. V čele každé rychty stál vrchní rychtář, mimo něho měla každá osada i svého osadního rychtáře. Ten kromě jiného dohlížel na plnění robotních povinností a soudil také menší provinění poddaných, např. urážku na cti, spory o dluhy, škody na polích apod. Závažnější provinění trestal vrchnostenský soud. Z období 18. století se zachovaly záznamy o udělených trestech, včetně hrdelních. Například v roce 1740 byl odsouzen k trestu smrti a oběšen za krádež koní Pavel Havlíček z Ptýrovce.

Od roku 1799 měli valdštejnští poddaní možnost se vykoupit z roboty. Docházelo ovšem ke sporům s vrchností, protože poddaní neodváděli poplatky včas, především z důvodů neúrody, a vrchnost po nich požadovala robotu. Stížnosti poddaných řešil krajský úřad v Mladé Boleslavi, který však jejich oprávněnost neuznal. Nakonec byl uzavřen kompromis a k poplatkům stanovena povinnost roboty pouze několik dní v roce. Vůdci vzpoury Jan Pařík a Václav Zeler z Ptýrova však byli potrestáni vězením.

V letech 1831–1832 na Mnichovohradištsku působil legendární loupežník Václav Babinský. Jeho pobyt je doložen v Bílé Hlině i Maníkovcích. Je mu také přičítána vražda maníkovického rychtáře Jiřího Stránského a jeho manželky Veroniky v noci z 8. na 9. října 1831. Babinský se k vraždě nepřiznal, ni-

Václav Babinský

kdo další z ní však nebyl obžalován. K této události i pobytu Babinského se dodnes dochovalo mnoho pověstí.

Zákonem ze září 1848 byla zrušena robota a veškerá pravomoc vrchnosti nad poddanými. Sídlo státní správy se přesunulo z Kláštera do Mnichova Hradiště a klášterský zámek zůstal jen sídlem soukromých valdštejnských úřadů. V roce 1866 zasáhla do života místních občanů rakousko-pruská válka. Již

Hospoda Čarda

20. června přišel do Ptýrova prapor rakouských vojáků, většinou české národnosti. Ve skupinách 50–100 mužů byli ubytováni v jednotlivých statcích. Armáda je zásobovala z vojenského tábora na louce u Jizery pod klášterským pivovarem. Z Ptýrova odešli 27. června k obraně Mnichova Hradiště. Následující den již zdejší kraj obsadili Prusové. Obyvatelé ptýrovských osad v obavě před Prusy odjeli s naloženými vozy do Násedlnice a Jabkenic a mnozí z nich cennější majetek zakopali či zazdili. V obcích zůstalo jen několik starců. Když se Ptýrovští po několika dnech vrátili zpět, museli Prusům vypomáhat přípravou při přesunu vojenské techniky, některým z nich byl i zrekvírován dobytek. V září téhož roku se v kraji rozšířila cholera, i ve zdejších osadách jí podlehl několik osob. Za zajímavost stojí i to, že např. v roce 1870 se zde rozšířila epidemie slezinné sněti dobytka, při níž došlo k velkým ztrátám. Této nemoci podlehl v Ptýrovci čp. 12 Jan Zámecký. Kromě epidemií znepříjemňovaly obyvatelům Ptýrova život i jiné události, především požáry, neúroda a živelní pohromy.

Na počátku 20. století žilo v obci Velký Ptýrov (sdružovala osady Velký Ptýrov, Malý Ptýrov – Ptýrovec, Čihádky a Maníkovice) v 57 domech 351 obyvatel. Starostou obce byl Václav Štěpánek. Obec spadala pod mnichovohradištskou faru, škola a pošta byly v Klášteře nad Jizerou. V obci bylo několik živností – hospoda, prodejna smíšeného zboží, krejčí, kovář, strojník. V Malém Ptýrově hospoda, v Makovicích výčep piva, obuvník, kovář, v Čihádkách košíkář.

Začátkem 20. století vyvíjela v Ptýrově bohatou činnost Národní jednota severočeská. Její členové pořádali plesy, taneční zábavy, zřídili místní knihov-

nu. Činnost jednoty byla přerušena v době první světové války, v roce 1919 byla znovu obnovena a vznikl i divadelní kroužek, který sehrál mnoho představení v Ptýrově a okolí. Pořádaly se také různé kurzy šití, vaření a mnohé národopisné akce. Ve 30. letech podporovala místní organizace NJS české menšiny v pohraničí, převzala patronát nad českou menšinovou školou ve Svěbořicích u Mimoně. Po okupační činnost jednoty zanikla.

V polovině 30. let byl v Ptýrově postaven pomník obětem I. světové války. Pět občanů Ptýrova ve válce zahynulo, čtyři bojovali v československých legiích. V roce 1936 byl založen místní hasičský sbor. Už ve 20. letech byl do obce zaveden elektrický proud a zřízena také autobusová doprava do Mladé Boleslavi.

Po mnichovském diktátu se Ptýrov stal pohraniční obcí. Na přání JUDr. Karla Valdštejna byla k Německu připojena i klokočská obora a maníkovická myslivna s lesem. Období okupace prožívali obyvatelé Ptýrova těžce, tak jako většina národa, proto nadšeně uvítali osvobození v květnu 1945. Na blízké Klokočce se usídlil štáb Rudé armády a počátkem června se zde konala velká lidová slavnost, které se zúčastnilo několik tisíc lidí z širokého okolí.

Po roce 1945 odešlo ze zdejší obce téměř 100 lidí do pohraničí. 50. léta znamenala pro obyvatele převážně zemědělské obce násilnou kolektivizaci a pro některé z nich i nucené vystěhování z jejich domovů. I v této těžké době se však v obci rozvíjel společenský život. Kromě hasičů, tehdy zvaných požárníci, zde působila také organizace svazu žen, Červeného kříže a později i mládežnická organizace. Na kulturním životě obce se od 60. let podílelo i JZD, od 80. let hrála významnou úlohu ve společenském životě organizace baráčníků. V čele místního národního výboru stál dlouhá léta ředitel mnichovohradištského gymnázia a skvělý znalec hudby Karel Menzel z Maníovic.

V roce 1980 byla obec na nátlak okresního národního výboru sloučena s Klášteřem Hradiště nad Jizerou, osamostatnila se až po změně politického systému v roce 1989.

V roce 1995 si obec připomněla 650. výročí od první písemné zmínky o své existenci. 8. července se uskutečnil sjezd rodáků a byla připravena také publikace o historii obce.

Škola

Děti z ptýrovských osad docházely do školy na Klášteře. Protože tato byla přeplněna, byla v roce 1840 zřízena v Ptýrově tzv. pokoutní škola pro děti z Čihátek a obou Ptýrovů (v roce 1792 docházelo do klášterské školy z Ptýrova a Ptýrovce 21 dětí, z Maníkovic 14 dětí). Vyučovalo se v dřevěné pastoušce čp. 8, k náboženským cvičením a výročním zkouškám děti docházely na Klášter. Učitel byl zaměstnán také jako písař obecního rychtáře, přivydělával si i hudbou. Bydlel v učební místnosti a stravoval se po statecích. Vyučujícím byl František Bubák, později Josef Kunst. Po roce 1850 však byla škola v Ptýrově zrušena a děti opět docházely na Klášter.

V roce 1907 se obecní zastupitelstvo v Ptýrově rozhodlo podat žádost o zřízení vlastní školy. Roku 1908 byla žádost schválena a mohlo se začít s výstavbou nové jednotřídní školy v obecní části Braňka. Půdorys budovy musel být otočen tak, aby osvětlení školních místností bylo od jihovýchodu. Dne 1. září 1909 byla školní budova postavená nákladem 23 000 korun slavnostně vysvěcena a bylo třikrát provoláno „sláva“ císaři a králi Františku Josefu I. První školní rok zde začal 5. září 1909. Prvním učitelem byl František Haken, po něm zde učili Josef Vít, František Hrubý, Oldřich Pavlišta, Josef Pospíšil, Vlasta Menzelová a Hana Menzelová. Škola byla uzavřena v roce 1966 pro nízký počet dětí. Dnes v budově sídlí obecní úřad, je zde prodejna i hostinec se společenskou místností.

Kapličky

Ptýrov

Stará zvonička byla v roce 1901 nahrazena novou kapličkou, kterou nechali na vlastní náklady postavit manželé Švardovi z Ptýrova čp. 6. V ní byla umístěna soška Panny Marie s Ježíškem vyřezaná z lipového dřeva, která je nyní uložena ve sbírkách městského muzea v Mnichově Hradišti. Byla pořízena v roce 1895 ze sbírky ptýrovských občanů. Vyrobil ji sochař a řezbář Beran z Mnichova Hradiště. V roce 1992 byla kaplička opravena a 11. července znovu vysvěcena při slavnosti, které se zúčastnilo více než 600 lidí.

Ptýrovec

V roce 1846 byla nákladem obce ve vesnici zřízena zvonička. K historii současné kapličky se bohužel žádné informace nedochovaly.

Osobnosti

Z osobností spjatých s oblastí Ptýrova jsme vybrali dva muže.

V letech 1561 až 1573 vlastnil v Ptýrově selský grunt úředník zvířetického panství Matěj Zalužanský ze Zalužan. Jeho syn **Adam Zalužanský** (snad 1555–1613) byl významným lékařem, lékárníkem, botanikem a pedagogem. Vzdělání získal na univerzitě ve Wittenbergu a Karlově univerzitě v Praze, kde se stal mistrem svobodných umění. Vyučoval na Novém Městě pražském na farní škole U svatého Jindřicha. Na univerzitě v Helmstedtu získal titul doktora

medicíny. Na pražské univerzitě poté působil jako profesor, postupně se stal děkanem, a nakonec i rektorem. Snažil se o znovuoobnovení lékařské fakulty.

Vedle toho se zasadil o vymezení botaniky jako svébytného vědního oboru. Rostlinstvo studoval na Pražském hradě a v Českém Krumlově v zahradách Viléma z Rožmberka. Měl svoji lékárnu a v Praze vykonával dohled nad staroměstskými lékárnami. Zalužanský byl pohřben v Betlémské kapli na Starém Městě pražském. Znaková náhrobní deska ze sliveneckého mramoru byla před stavebními úpravami kaple roku 1948 přenesena do Lapidária Národního muzea. Jeho jméno je uvedeno v kartuši mezi 72 osobnostmi na fasádě Národního muzea.

Alois Šimon, pracovník „kulturní, humánní a lidovýchovný“, se narodil 19. 6. 1885 na Ptýrově v čp. 15. Obecnou školu navštěvoval v Klášteře Hradišti, po absolvování měšťanky v Mnichově Hradišti vystudoval učitelský ústav v Kutné Hoře. Po ukončení studia působil 3 roky jako učitelský pomocník v humpoleckém okrese. Od 1. 9. 1908 začal učit na obecné škole v Klášteře Hradišti n./Jiz., kde strávil celý život, později již jako ředitel školy.

Ve volných chvílích se zabýval historií Ptýrova a okolních obcí. Vlastním nákladem vydal v r. 1914 „Kroniku politické obce Velký Ptýrov“. Na pokyn okresního hejtmána založil a dlouhá léta vedl kroniku obce Bukovina a od r. 1922 do r. 1938 psal obecní kroniku Kláštera. Byl dlouholetým členem obecního zastupitelstva na Klášteře, zabýval se osvětovou činností.

Pořádal po celém Mnichovohradištsku desítky přednášek z historie a kultury. Léta předsedal školní radě, staral se o „ošacovací a stravovací“ akce pro chudou školní mládež. Pracoval v četných spolicích.

Od r. 1926 do r. 1938 se podílel na vydávání vlastivědného sborníku „Od Ještěda k Troskám“, kde byl odpovědným redaktorem za Mnichovohradištsko a autorem desítek odborných článků.

Zemřel v necelých 59 letech 11. 2. 1944. Je pohřben na klášterském hřbitově v rodinné hrobce. Podrobněji viz OJKT č. 4/2011.

Šimonova strojírna

Ze stejné rodiny jako učitel Alois Šimon pocházel i zakladatel zdejší strojírny Josef Šimon.

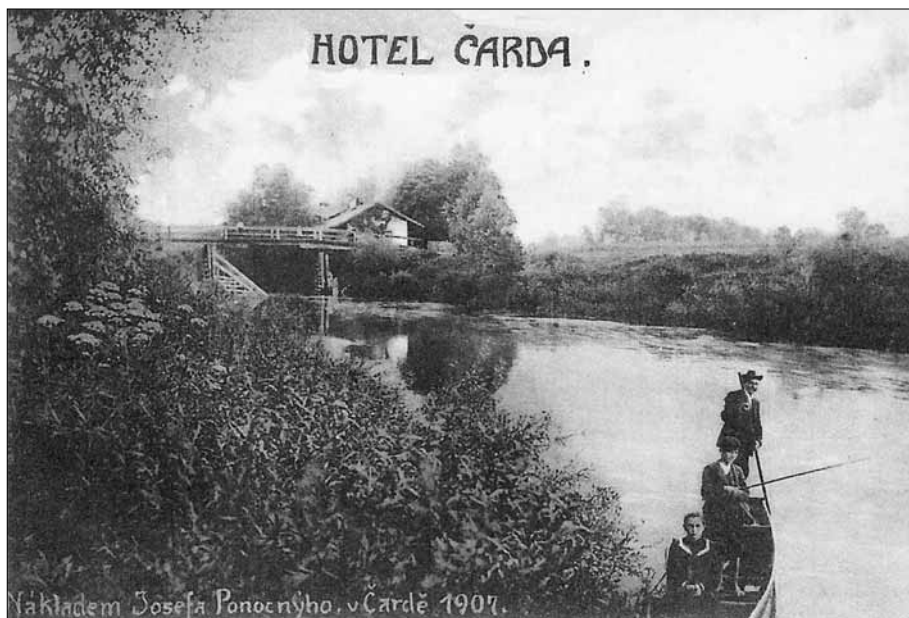
Ten se narodil ve Velkém Ptýrově dne 4. 2. 1873. Vyučil se zámečnickem Mnichově Hradišti a poté absolvoval v Hradci Králové dvouletou školu uměleckého kovářství a průmyslovou školu v Plzni. V Ptýrově v čp. 15 si postavil dílnu, kde začal kolem roku 1900 provozovat živnost. Věnoval se především výrobě zemědělských strojů, později byla nosným programem firmy výroba lisů na slámu a výroba zemědělských vozů na pneumatikách. V době největšího rozmachu měla firma 10–15 zaměstnanců. Objekt v Ptýrově se postupně rozšiřoval, ale ve třicátých letech byly i tyto prostory malé a navíc vzdálené od železnice. Proto Josef Šimon zakoupil v roce 1937 dílnu v Haškově, kam přestěhoval celou výrobu, a v Ptýrově ponechal jen sklad výrobků a materiálu. Firma existovala až do roku 1951. V 50. letech objekty patřily místnímu JZD, později i podniku LIAZ. V 90. letech byl majetek vrácen dědicům Josefa Šimona, kteří navázali na rodinnou tradici. Podrobněji viz OJKT č. 1/2010.

Alois Šimon

Most

Od poloviny 17. století se uvažovalo o výstavbě mostu přes Jizeru, který by spojoval ptýrovskou rychtu s osadami Haškov, Veselá, Buda a Lhotice. Postaven byl v r. 1651 spolu s krčmou za 18 kop grošů věnovaných Pavlem Čupíkem z Bakova. V r. 1713 a 1721 se stavěl znovu, protože byl ničen povodněmi. Až do roku 1848 byl udržován nákladem vrchnosti, poté povinnost převzala osada Ptýrov a později mnichovohradištský okres.

Již v r. 1936 to byl jediný dřevěný most na Mnichovohradištsku. Poslední oprava dřevěného mostu proběhla v roce 1942, kdy na opravu museli nastoupit povinně obyvatelé okolních vesnic. Piloty se zatloukaly do dna ručním beranidlem. V roce 1960 byl dřevěný most nahrazen ocelovým vyřazeným železničním mostem, který původně vedl přes Labe u Nymburka.

Krčma u mostu se od pradávna nazývala „Čarda“. Měla obytný dům, dřevěnou kuželnu a „dupandu“ k tancování a pořádání slavností a četných ochotnických divadelních představení. V počátcích krčma sloužila pro okolní obyvatelstvo a rybáře, později především pro nedělní výletníky. Každoročně při povodních bývala budova zaplavena a někdy dosahovala hladina vody v šenku až po výšku židlí. Při výměně mostu v roce 1960 byla hospoda již v tak dezolátním stavu, že musela být celá demolována.

Lovecký zámek Valdštejnů

Tento zámek stojí v obecní části Maníkovice. Jeho historie začala již v roce 1711, kdy ho nechal postavit na přání Františka Josefa z Valdštejna stavitel Mikuláš Raimondi. Zámek Valdštejnům sloužil jako výchozí místo při pořádání honů v místní oboře. Jednokřídlý, jednopatrový zděný zámek byl postaven v barokním slohu na obdélníkovém půdorysu s osou ve směru sever–jih. Delší strana zámku nese v přízemí i v patře řadu sedmi oken, někte-

rá byla však později zazděna. Kratší strana zámku má vždy po třech oknech, jak v přízemí, tak v patře. Fasáda budovy je zdobena jednoduchou štukovou výzdobou (mezi okny). Vchod do zámku je veden v delší stěně budovy, a to ze strany odvrácené od cesty. Dlouhou dobu budova sloužila jako myslivna. Před několika lety ji koupil soukromý vlastník a snaží se ji zrekonstruovat do původní podoby.

Současnost

Život v obci

Díky nové zástavbě rodinných domků v místní části Braňka přibyli do obce noví obyvatelé, především rodiny s dětmi. Od roku 2008 bylo do obce přivítáno přes 50 nově narozených dětí. Proto se v obci vybuďovala nová dětská hřiště a víceúčelové hřiště. Pro děti obec pořádá různé akce. Od dětských karnevalů až po halloweenské strašení. Největší akcí roku bývá již tradiční Za pohádkou do Ptýrova, ve které aktivně působí vždy okolo 40 dospělých pohádkových bytostí.

Pro seniory obec každý rok připravuje kulturní program. Střídají se akce pořádané na sále obecního úřadu s různorodým programem. Také jsme vyzkoušeli výlet autobusem, který měl velký úspěch.

Výsadba stromů

Již několik let se obec Ptýrov se zaměřuje na výsadbu stromů. Obec zakoupí stromy a obyvatelé je vysadí v rámci brigád. K dnešnímu dni už bylo takto svépomocí vysazeno přes 400 ovocných stromů. V roce 2014 byl v obci obnoven sad. Staré a nemocné stromy byly nahrazeny novými, které si vysadily děti z obce. Na každém stromě je cedulka se jménem odrůdy a dítěte, které si strom vysadilo.

Farma PCT Ptýrov

Kdysi na místě dnešní farmy stával starý zchátralý kravín. V roce 2002 firma PCT tento kravín koupila a začala s přestavbou a rekonstrukcí na moderní jezdecký areál. Díky firmě PCT se ze starého kravína stal jezdecký areál na mezinárodní úrovni. Farma PCT Ptýrov se rok od roku rozrůstá a stává se

foto: Vl. Kopriva FOTOS

čím dál více známou. Dnes je zde výborná restaurace, jezdecká škola, možnost ubytování, wellness aktivit (masáže, sauna), ustájení koní atd. Konají se zde

i hyporehabilitační pobyty. V posledních letech areál pořádá například Mistrovství České republiky v parkuru, Velkou cenu Ptýrova, unikátní Noční Velkou cenu v parkurovém skákání, různá soustředění a spousty dalších akcí.

Institut pro zrychlené učení Hampson

– bývalá hospoda u Havlíků čp. 13.

Hlavním předmětem činnosti této instituce je výuka jazyků. Specializuje se zejména na kurzy angličtiny (učí také němčinu a češtinu pro cizince). Vyučující rozvíjejí vlastní Hampson metodu zrychleného učení, která je založena na tvořivém a aktivním rozvoji praktických dovedností. Proto vyučují zásadně v malých

skupinkách s individuálním přístupem ke každému jednotlivci. Instituci založili v roce 1989 manželé Sudíkoví. V Ptýrově vlastní areál zemědělské usedlosti, který přestavěli na Institut pro zrychlené učení Hampson. Zde jsou pořádány hlavně týdenní a třídenní internátní kurzy angličtiny. Hlavní sídlo institutu je však v Mladé Boleslavi.

Skalní sruby Jizery

V katastru obce Ptýrov se nachází přírodní památka Skalní sruby Jizery, která byla vyhlášena usnesením rady Středočeského KNV v roce 1979. Důvodem vyhlášení přírodní památky byla ochrana pseudokrasového výklenku vzniklého boční erozí řeky Jizery.

Chráněnou památku tvoří strmý sráz řeky v délce 1 km s boční erozí vytvořeným výklenkem o délce 315 m s maximální hloubkou 5 m a výškou 2 a 3 m

Památné stromy v obci Ptýrov

Skupina 8 dubů letních v Maníkovcích je od roku 1981 evidována jako památné stromy včetně ochranného pásma.

Obec Ptýrov má návštěvníkům co nabídnout. Přijďte se podívat i vy!

Památný strom

**Milena KOŠTEJNOVÁ
Jana DUMKOVÁ**